

Rapportage screenen en testen op Schiphol en uitvoeren vliegtuig contact onderzoek

1. Inleiding

Sinds het voorjaar wordt door GGD Kennemerland een steekproefsgewijze controle uitgevoerd op de aanwezigheid van gezondheidsverklaringen, die reizigers die vanuit hoog risicolanden naar Nederland komen voorafgaand aan hun reis dienen in te vullen. Hierover is, vanaf het moment dat hier een start mee is gemaakt, frequent gerapporteerd. Zolang geen andere afspraken zijn gemaakt is en blijft het de bedoeling dat reizigers die een vlucht naar Nederland nemen bij boarding een ingevulde gezondheidsverklaring bij zich dragen. Na aankomst op Schiphol vindt hier selectief (gericht op vluchten vanuit hoog risicolanden) controle op plaats, waarbij tegelijkertijd wordt geschouwd hoe fit de reiziger eruit ziet (bij twijfel wordt een arts of verpleegkundige geraadpleegd) en worden reizigers geïnformeerd en geadviseerd over de maatregelen die in Nederland gelden.

Sinds medio augustus 2020 kunnen reizigers vooralsnog bij wijze van proef zich vrijwillig laten testen op covid-19. Het is de wens van de Minister van VWS om alle inkomende reizigers vanuit hoog risicolanden/gebieden getest te krijgen (dit met de bedoeling om een drempel op te werpen tegen mogelijke verspreiding als gevolg van transport vanuit landen waar het virus zich ruim laat zien en daarmee de Nederlandse samenleving beter te beschermen). Aangezien dit afwijkt van het beleid dat alleen symptomatisch (alleen bij klachten) wordt getest, is er een onderzoekselement ingebracht. Dit met als doel om beter zicht te krijgen op het rendement van asymptomatisch testen.

GGD Kennemerland voert ook het vliegtuigcontact onderzoek (VCO) uit. Aangezien dit ook een directie relatie heeft met Schiphol, krijgt de informatie die dat oplevert ook hier een plek.

In vervolg op wat eerder aan resultaten zijn gemeld ten aanzien van het screenen van inkomende reizigers, wordt vanaf nu gerapporteerd over het gehele scala van elementen dat samenhangt met de luchtvaart.

2. Screenen

Zoals gezegd hebben de screeningteams vooral de taak om steekproefsgewijs te controleren op de aanwezigheid van een gezondheidsverklaring, het uitvoeren van een visuele beoordeling over de mate van fitheid en het informeren en adviseren van reizigers over de maatregelen in Nederland. Het proces vanaf moment van vertrek uit het buitenland tot aankomst op de luchthaven Amsterdam Airport Schiphol, ziet er als volgt uit:

1. Controle bij boarding (gezondheidsverklaring en visuele observatie of iemand fit is to fly)
2. Informatieverstrekking bij vertrek of in vliegtuig over beleid met betrekking tot covid-19 in Nederland
3. Naleven verplichting om in vliegtuig een mondkapje te dragen
4. Na aankomst op Schiphol steekproefsgewijze controle van aanwezigheid gezondheidsverklaring, visuele observatie over fitheid en actieve informatievoorziening over quarantaineplicht en belang om bij geringste klachten zich te laten testen (vluchten uit oranje en rode gebieden)

Vanaf 13 augustus jl. is het team van de entriscreening dagelijks ook ingezet om flyers uit te delen en mensen uit geselecteerde vluchten uit te nodigen zich te laten testen. Deze taak is met groot enthousiasme opgepakt, maar het primaire proces van de entriscreening kwam hierdoor op sommige dagen op een lager pitje. Het proces is tegen het licht gehouden en er is voor gekozen om de controletaak los te koppelen van het flyeren, waardoor meer rendement wordt verwacht.

De resultaten van de entry screening van week 33 en week 34 zijn gebundeld in dit rapport. Aangezien het opzetten van een teststraat op Schiphol in voorbije weken ieder zijn aandacht heeft gevraagd, kon niet meer worden toegekomen aan het presenteren van de cijfers. Hieronder de resultaten van week 33 en 34.

Week 33 (10-16 aug)

- In totaal zijn 179 vluchten vanuit risicogebieden gecheckt
- Gemiddeld 48 % van alle te checken vluchten zijn gecontroleerd
- Met 11825 in Nederland binnenkomende passagiers is gesproken en gecheckt of de gezondheidsverklaring goed is ingevuld en zijn de quarantainemaatregelen besproken.
- Hoewel de meeste vervoersmaatschappijen zich aan de regel houden dat reizigers voor boarding een gezondheidsverklaring invullen, voldoen KLM en Transavia niet aan de gestelde eisen. Het is bekend dat beide vervoersorganisaties het gesprek zijn aangegaan om de procedure compliant te maken aan de EASA/ECDC richtlijnen en de procedure te digitaliseren. Hierop hadden de maatschappijen geanticipeerd en een paar weken terug is door VWS aangegeven dat dit niet de bedoeling is en zijn de maatschappijen gevraagd zich te houden aan de eis van een schriftelijke gezondheidsverklaring. Hoewel was toegezegd het beleid te resetten, is hier weinig van te merken. Als ze er al waren was dit meestal uit een transfervlucht of hadden passagiers ze zelf van internet gehaald.

Week 34 (17-23 aug)

- In totaal zijn 203 vluchten gecheckt
- Gemiddeld 58 % van alle te checken vluchten zijn gecontroleerd.
- Met 11645 in Nederland binnenkomende passagiers is gesproken en gecheckt of de gezondheidsverklaring goed is ingevuld en zijn de quarantainemaatregelen besproken.
- Wederom bij zowel de KLM als Transavia over het algemeen geen gezondheidsverklaringen. Noch op papier, noch digitaal. (Idem als week 33).

KLM heeft desgevraagd laten weten dat er de afgelopen week vooruitgang is geboekt in de Stuurgroep Veilige Luchtvaart om te komen tot een digitaal proces. Met de ministeries van VWS en I&W én de sector is overeenstemming bereikt over een digitale verklaring, die in het incheckproces wordt ingebouwd waarbij passagiers een aantal vinkjes moeten zetten alvorens zij kunnen inchecken. De verwachting is dat dit binnen enkele weken geheel operationeel zal zijn. KLM bevestigt de afspraak dat tot dit proces is ingeregeld, passagiers een papieren verklaring bij zich dienen te hebben. De berichtgeving hierover wordt onder de aandacht gebracht van alle passagiers, samen met informatie over de door Nederland gestelde adviezen inzake quarantaine etc. Bij niet digitaal inchecken (aan de balie), worden passagiers aan de hand van een A-4 dat op de balie staat gevraagd kennis te nemen van dezelfde informatie. Het belang om zich te houden aan de spelregels is bekend bij alle relevante afdelingen in KLM. De definitieve oplossing zit naar de mening van KLM in het inbouwen van de health declaration in het digitale proces. Zij doen naar eigen zeggen alles wat in hun vermogen ligt om passagiers te informeren dat ze een health declaration bij zich moeten hebben.

3. Testen

De Minister van VWS wil graag dat reizigers uit oranje en rode gebieden de mogelijkheid aangeboden krijgen zich op vrijwillige basis te laten testen. Dat heeft inmiddels geleid tot een opdracht, die is neergelegd in een brief van 18 augustus 2020. Bovendien wil hij dat inkomende reizigers worden “gecontroleerd” op het naleven van de quarantaineplicht” door ze steekproefsgewijs na te bellen.

Hierover heeft op maandag 3 augustus een eerste contact plaatsgevonden tussen VWS en GGD Kennemerland.

Tegen de achtergrond hiervan zijn de volgende uitgangspunten en daarbij passende randvoorwaarden afgesproken die ten grondslag liggen aan het uitvoeren van de opdracht.

1. Het gaat om testen op vrijwillige basis
2. Op een manier die zichtbaar en merkbaar is
3. In een voorziening die uitnodigend, toegankelijk en bereikbaar is
4. Waarin wordt getest met inachtneming van de RIVM richtlijnen (inspectie proof)
5. Gekoppeld aan onderzoek door het RIVM, met als doel om beter zicht te krijgen op het rendement van asymptomatisch testen.
6. Met een lage impact op de bedrijfsprocessen op Amsterdam Airport Schiphol
7. Met zo min mogelijk congestie van mensen wat op zich weer een risico op besmetting zou kunnen opleveren
8. Het aanbod geldt voor reizigers uit oranje en/of rode gebieden en is voor de reiziger gratis
9. De aanpak wordt ondersteund met communicatie en daarvoor benodigde communicatiemiddelen
10. Er is ruimte voor inhuur zonder hinder van aanbestedingsregels
11. De operatie dient doelmatig te worden uitgevoerd
12. Er wordt maandelijks geëvalueerd

De operatie mag vanzelfsprekend niet ten koste gaan van de reguliere taken van infectieziektebestrijding, waaronder symptomatisch testen, het doen van bron- en contactonderzoek, vliegtuigcontactonderzoek e.d.

Doel is dan ook een aanbod te doen waar reizigers vanuit oranje en rode landen zich vrijwillig kunnen laten testen. Aangezien er geen verplichting is, is het ongewis hoeveel mensen een test zullen willen laten afnemen. Het kabinet gaat voor 100% testen. Verwacht wordt er per dag circa 30.000 reizigers binnenkomen waarvan 60% uit een hoog risicoland. Uitgaande van een testbereidheid van 50% dient rekening te worden gehouden met 9.000 testen per dag. Een aanzienlijke opgave.

Aangezien het aanpassen van het beleid van symptomatisch naar asymptomatisch gevoelig ligt, omdat er nog steeds schaarste is aan labcapaciteit en alternatieve vormen van testen (pullen, e-nose) nog niet zijn gevalideerd en ook de testafname dient te worden georganiseerd, is er voor gekozen om het testaanbod gefaseerd en gecontroleerd op te bouwen. Dit nog los van het feit dat het realiseren van een testvoorziening op Amsterdam Airport Schiphol geen sinecure is. Dat op zich is een complexe logistieke opgave, zowel ten aanzien van de beheersing van passagiersstromen, het handhaven van de geldende regels en de veiligheidsvoorzieningen. Niet alleen om te voorkomen dat elders knelpunten ontstaan, die weer nieuwe hoofdbrekens geven.

Aangezien GGD Kennemerland het testen niet in eigen beheer kan uitvoeren, is, op advies van VWS na een uitgevoerde verkenning, contact gezocht met 3 laboratoria die kenbaar hadden gemaakt kans te zien om het testen in zijn geheel uit te voeren. De gehele keten van bemonsteren, laboratoriumonderzoek en het terug melden van de uitslag. Inclusief registratie en administratie. En op een manier dat voldaan wordt aan de geldende RIVM richtlijnen.

De drie organisatie Atal, Salto en STAR-SHL hebben een tijdelijk consortium gevormd en hebben een aanbod gedaan om te beginnen in de week van 34, 400 testen per dag af te kunnen nemen, in week 35, 500 en de weken erna 600 testen per dag. Hierbij is aangegeven dat:

- De te leveren capaciteit niet ten koste gaat van de dienstverlening aan andere GGD'en en het honoreren van lopende verzoeken voor meer ondersteuning
- De uitslagen binnen 48 worden afgegeven via het landelijk callcenter
- Een bron- en contactonderzoek wordt uitgevoerd door de GGD waarin iemand woonachtig is. Dat is staand beleid. Als de reis in zijn/haar besmettelijke periode heeft plaatsgevonden, volgt conform de bestaande procedure een vliegtuigcontactonderzoek.
- CoronIT dient te worden aangepast (er dienen extra velden te worden aangemaakt)
- Hardware beschikbaar dient te worden gesteld
- Voorzien wordt in begeleiding bij het eigen maken van het werken met het systeem CoronIT
- ICT-support op de werkvloer (in ieder geval voor de eerste weken) wordt geleverd
- Contactpersonen worden aangewezen voor Schiphol en GGD
- Er faciliteiten beschikbaar dienen te zijn (koffie- en theevoorziening, toiletmogelijkheid, werkoverleg ruimte, kortom alle facilitaire voorzieningen die normaal te doen gebruikelijk beschikbaar zijn)
- Parkeerfaciliteiten voor koeriers en personeel beschikbaar komen
- Er wordt voorzien in beveiliging
- De handhaving op de maatregelen wordt uitgevoerd door het bevoegd gezag
- Als zaken niet lopen zoals gedacht escalatie plaatsvindt naar Consortium (3 leden Raad van Bestuur), Schiphol en DPG Kennemerland

Aangezien de Minister eerder een start wilde maken met het aanbieden van testen aan reizigers vanuit hoog risicolanden en is gevraagd om het aantal testen sneller op te bouwen, is ook een gesprek aangegaan met het Streeklab Haarlem om gereserveerd maar ongebruikt testmateriaal in te zetten en is bijstand gevraagd aan Defensie voor de bemonstering, de logistieke ondersteuning en de projectleiding. Daarnaast is ook het Rode Kruis gevraagd om medewerking.

De huidige testvoorziening heeft binnen de bestaande context een testcapaciteit van 1200-1400 per dag. Aangezien het gewaarborgde testmateriaal en afnamecapaciteit ligt op het niveau van 600 met ingang van week 35, is actief verkend hoe tot meer lab materiaal en bemonstercapaciteit kan worden gekomen. Aangezien ook landelijk zorgen bestaan over lab capaciteit heeft dit plaats gevonden in samenspraak met GGD GHOR Nederland en LCDK. Daarbij is vooral ingezet op uitbreiding van de lab capaciteit vanuit het buitenland. Vooral ook om het asymptomatisch testen op Schiphol niet ten kosten te laten gaan van de capaciteit die nu nodig is voor het uitvoeren van de testopgave op grond van de bestaande richtlijnen. Er zijn gesprekken geweest met U-diagnostics en Eurofins, maar tot op de dag van vandaag heeft dat nog niet mogen leiden tot een aanbod. Er staat nog een gesprek in de planning met Synlab. Inmiddels heeft ook Ecolog EcoCare zich gemeld. Daar zal nog contact mee worden gezocht. Het Streeklab Haarlem is ondertussen toegetreden tot het consortium, zodat voor GGD Kennemerland vooralsnog er een partij is met wie zaken wordt gedaan.

Voor vergoeding geldt het tarief van € 65 per test (de componenten management/projectleiding; vervoer van afgenomen materiaal naar lab; de analyse en de terugkoppeling van de uitslag maken onderdeel uit van het tarief). De registratie, administratie en het bemonsteren maken hier geen onderdeel van uit. Voor deze werkzaamheden wordt afgerekend op werkelijk gemaakte kosten en is een risico-opslag afgesproken.

Met een geweldige inspanning van de GGD en de medewerking van Defensie, Amsterdam Airport Schiphol en de gecontracteerdelaboratoria, inclusief het Streeklab Haarlem, is het mogelijk gebleken de testvoorziening op 14 augustus 2020 operationeel te hebben. Ook het aantal afgenomen tests ligt hoger dan waar eerder van werd uitgegaan. Konden bij de generale repetitie op 13 augustus 67 testen worden uitgevoerd, inmiddels is dat opgelopen tot bijna 900 op 23 augustus. De verwachting is dat komende weken het plafond van 1200-1400 zal worden bereikt.

Cijfers

datum	Aantal testen	positief	vindpercentage
13 augustus	67	1	1,5
14 augustus	142	1	0,7
15 augustus	243	7	2,8
16 augustus	445	6	1,3
17 augustus	584	5	0,8
18 augustus	445	2	0,4
19 augustus	720	14	1,9
20 augustus	663	17	2,6
21 augustus	617	11	1,8
22 augustus	736	8	1,1
23 augustus	888	7	0,8
Totaal	5550	81	1,5

Hoewel de uitslagen van de laatste twee dagen nog onbekend zijn, kan voor nu worden gesteld dat het vindpercentage ligt op gemiddeld circa 1,5%.

Zoals gezegd is de testcapaciteit op de huidige locatie en in zijn huidige vorm onvoldoende om invulling te geven aan de ambitie om alle reizigers uit hoog risicolanden op vrijwillige basis gratis een test aan te bieden. Komende week vindt overleg plaats over de scenario's die dat mogelijk moeten maken.

Er is een verzoek gedaan aan GGD GHOR Nederland om CoronIT aan te passen. Hiertoe is een programma van eisen aangereikt vanuit GGD Kennemerland. Het apart registreren is niet alleen bedoeld om de testgegevens niet te "vervuilen" met gegevens vanuit het asymptomatische testen op Airport Amsterdam Schiphol, maar vooral ook voor onderzoeksdoeleinden. Het RIVM begeleidt het project en doet bovenop wat al is gedaan verdiepend onderzoek naar de effectiviteit van asymptomatisch testen. Bovendien biedt een aanvullend registratieveld ook mogelijkheden om het registratieproces te verbeteren en te vereenvoudigen (denk aan QR codes, registratie in vliegtuig, communicatie tijdens vlucht e.d.).

Nader aandacht zal nog aandacht moeten worden besteed om volledig te kunnen voldoen aan de eisen die voortvloeien uit de AVG. Door het snel opzetten van het project heeft dat niet de volledige aandacht kunnen krijgen die dat verdient.

Er is vanuit de media veel aandacht geweest voor de teststraat. De Minister van VWS heeft op 17 augustus een kort werkbezoek gebracht. Dat is door de medewerkers als plezierig en motiverend ervaren.

Belangrijk aandachtspunt is het opleiden en trainen van personeel. Er zijn nu nog veel onervaren mensen aan het werk en tegen de achtergrond van de wens om door te groeien naar circa 16.000 tests per dag, zullen er nog meer mensen opgeleid en geoefend moeten worden. Daarbij is ook het van belang oog te hebben voor bevoegdheid/bekwaamheidsformulieren, geheimhoudingsverklaringen en het werken in een omgeving met vertrouwelijke informatie.

De kosten van de gehele operatie, die in opdracht van de Minister van VWS wordt uitgevoerd, komen voor rekening van het ministerie.

Resumerend

Bereikt is:

- Testvoorziening eerder gestart dan verwacht (13 augustus in plaats van 17 augustus)
- Aantal uitgevoerde tests hoger dan was voorzien (ligt nu op 900 en naar verwachting vanaf deze week op 1200-1400).
- Bijstand van Defensie voor testafname, informatievoorziening, logistieke ondersteuning en projectleiding wordt voortgezet
- Onderzoek door RIVM heeft een aanvang genomen

Komende week wordt gewerkt aan:

- Overleg met Schiphol over scenario's voor opschaling (verwachting is 16.000-20.000 per dag)
- Overleg met labs over wat geleverd kan worden aan tekstkits, testafname- en analysecapaciteit (Contracten op orde krijgen van samenwerkende labs om testcapaciteit te waarborgen)
- Verbetering catering personeel
- Vergroten flow van af te wikkelen vluchten voor testen
- Verder opbouwen werkorganisatie
- Onderzoek naar of aanvullende maatregelen nodig zijn om de 1,5 meter norm rond de teststraat te kunnen waarborgen (eventueel aanpassen noodverordening)
- Overleg met GGD GHOR Nederland over inrichten veld in CoronIT

4. Vliegtuig contactonderzoek (VCO)

Indien binnen of buiten Nederland iemand positief wordt getest op covid-19 en deze persoon heeft in zijn/haar besmettelijke periode gereisd met een vliegtuig en was daarmee een risico voor zijn/haar medereizigers dan volgt een vliegtuigcontactonderzoek. Dat wil zeggen dat een selecte groep medereizigers wordt getraceerd en geïnformeerd over de risico's waaraan men is blootgesteld. Alles met de bedoeling om verdere verspreiding van covid-19 zoveel als mogelijk te voorkomen.

Dit onderzoek wordt uitgevoerd door de GGD waarin de luchthaven is gesitueerd waar een vliegtuig op heeft gevlogen. Als gereisd is op een vlucht naar Amsterdam Airport Schiphol, dan komen deze meldingen, soms rechtstreeks van andere GGD'en en soms via het Landelijk Centrum Infectieziektebestrijding, binnen bij GGD Kennemerland.

In de periode van 1 juni 2020 tot 24 augustus 2020 zijn in totaal 516 meldingen binnen gekomen bij GGD Kennemerland. 500 daarvan waren indexen in Nederland en 16 daarbuiten. Van de 500 indexen in Nederland had 405 een reisverleden binnen Europa en 85 daarbuiten (Afrika 15; Azië 19; Midden Oosten 13; Midden- en Zuid Amerika 30 en Noord Amerika 8).

Het aantal vluchten waarvoor VCO is uitgevoerd bedraagt 376. Er zijn nog 37 vluchten in behandeling. Het aantal nauwe contacten dat met de indices samenhangt bedraagt 2970.

Dit vraagt van GGD Kennemerland een grote inspanning, waarmee bij de capaciteitsberekeningen voor de taakuitvoering nog geen rekening was gehouden. Het proces lijkt erg op een bron- en contactonderzoek en vraagt ook ongeveer een zelfde tijd. Aangezien – gelijk ook wat is gezien op het punt van BCO – sprake is geweest van een sterke stijging en de opbouw van de coronaorganisatie nog in volle gang was – was er aanleiding om bijstand te vragen aan Defensie. Deze is geleverd en dat heeft het mogelijk gemaakt het werk in control te brengen.

Aangenomen wordt u hiermee voldoende en naar tevredenheid te hebben geïnformeerd.

Haarlem, 24 augustus 2020

(10)(2e) 10)(2e) 0)(2 (10)(2e)

Directeur Publieke Gezondheid Kennemerland